

בעניין:

1. מתעב, חסר נתינות, רישיון ישיבת ארעי מס' 086994530
 2. מתעב, ת.ז. [REDACTED]
- ע"י ב"כ עוה"ד עדי לוסיגמן (מ.ר. 29189) ו/או תמיר בלנק (מ.ר. 30016)
ואח'
מרחוב קרן היסוד 29 ירושלים 9418818
טל': 02 - 6222808 ; פקס: 03 - 5214947
דוא"ל: mail@lb-law.net

העוררים

- נ ג ד -

מדינת ישראל – משרד הפנים – רשות האוכלוסין וההגירה
באמצעות הלשכה המשפטית
רחוב בית הדפוס 22, קומה 1 ירושלים
טל': 074-7083931 ; פקס: 02-9959058
דוא"ל: ararimjm@piba.gov.il

המשיב

ערר

מוגש בזה ערר כנגד היעדר הכרעה ומענה לערר הפנימי אשר הגישו העוררים ביום 16.1.24, בגין החלטת המשיב שלא לשדרג את מעמדו של העורר למעמד קבע.

- 1/ע החלטת המשיב מיום 19.12.23, שנמסרה לעוררים ביום 26.12.23
- 2/ע הערר הפנימי מיום 16.1.24
- 3/ע צילום רישיון ישיבת הארעי של העורר אשר עומד בתוקף עד ליום 24.2.26

בית הדין הנכבד מתבקש להורות למשיב להכריע לאלתר בערר הפנימי, באופן בו יינתן לעורר 1 מעמד של קבע.

א. עניינו של הערר

1. עניינו של הערר בהיעדר הכרעה משך למעלה משנה וחצי, לערר הפנימי שהגישו העוררים כנגד החלטת המשיב מיום 19.12.23 (הועברה לעוררים ביום 26.12.23) לדחות על הסף את בקשת שדרוג המעמד של העורר. הבקשה הופנתה לוועדה ההומניטארית, אולם נדחתה על הסף על ידי זאת על ידי הגב' הדס דריקס, ראש צוות מרשם ומעמד, ומבלי להעביר את הבקשה לבחינת הוועדה.
2. יצוין שהבקשה הושבה לטיפול בעקבות ערר 23-2623, לאחר שנדחתה עוד קודם על הסף על ידי לשכת המשיב בירושלים המזרחית.
3. על פי נוהל 5.2.0022 ככלל ישודרג מעמד ארעי לאחר עשר שנים ואולם יש להפעיל שיקול דעת בנסיבות חריגות המצדיקות שדרוג מעמד ו/או בהינתן שינוי נסיבות לשם שקילת שדרוג המעמד קודם לכן. עניינו של העורר הוא מקרה קצה, חריג מאין כמותו, בכל מישור, ושילוב הנסיבות הקשות שבו מחייב בחינת הבקשה ושדרוג המעמד וכפי שנעשה בשורה של מקרים דומים ומוקשים הרבה יותר - המקרה ודאי עונה להגדרה של נסיבות חריגות. אף על פי כן, המשיב שב ודחה על הסף את בקשת העוררים ונמנע ממענה, לאורך שנים במצטבר, ולמעלה משנה וחצי ביחס לערר הפנימי הנוכחי.
4. המקרה שבפנינו ממחיש גם את חוסר הסבירות בקביעת תקופה של עשר שנים במעמד ארעי כתבחין לשדרוג מעמד, כאשר במקרים רבים החלו הליכים להסדרת מעמד שהתקבלו

doc. כתב עררים - מתעב אי מענה 294896\Cligal\Temp\Local\AppData\Local\Users\tamir\ C:\

לבסוף שנים רבות קודם. בערר הפנימי התבקש גם שינוי הנוהל, באופן שיתייחס למועד הגשת הבקשה להסדרת המעמד ולא למועד השרירותי במקרים רבים בו ניתן מעמד ארעי.

5. יצוין, בקשת השדרוג הוגשה תוך מודעות לתיקון נוהל 5.2.0022, בדבר עשר השנים "ככלל" לשדרוג, אולם בסעיף זה אף נכתב:

על אף האמור, במקרה בו הוגשה בקשה לשדרוג מעמד בטרם חלוף 10 שנים - בסמכות מנהל המרחב לבחון את הבקשה ולדחותה. ככל שמצא שחל שינוי נסיבות וקיימות נסיבות חריגות המצדיקות שדרוג מעמד בטרם חלוף 10 שנים, תועבר הבקשה לבחינת מנהלת האגף ובסמכותה לאשר. בכל מקרה אחר תסורב הבקשה על ידי מנהל המרחב. (סעיף ט.7.ג לנהל 5.2.0022, תיקון 18)

6. במסגרת עת"מ 51212-10-19 **המרכז לסיוע משפטי לעולים ואח' נ. שר הפנים** (25.4.21), נקבע כי ניתן במקרה של **שינוי נסיבות או נסיבות חריגות** לשקול דבר שדרוג המעמד גם קודם לכן. נוסח הנוהל בגרסאות קודמות ציין שינוי נסיבות ונסיבות חריגות, ושלא בהתאם להבהרת עו"ד תהילה אראל, כי אין מדובר בתנאים מצטברים וכי די גם באחד מהם לשם שקילת שדרוג המעמד. ניתן היה לצפות כי בתיקוני הנוהל לאחר הצהרה זו, יתוקן הנוסח בהתאם להצהרות המשיב בפני בית המשפט ולפסק הדין אשר עיגן אותן, ואולם גם הנוסח הנוכחי אינו תואם את הצהרות המשיב בפני בית המשפט. מכל מקום, עניינו של העורר מצדיק שדרוג על פי המתווה שנקבע בהצהרת המשיב בבית המשפט בדבר שינוי נסיבות או נסיבות חריגות וכן מצדיק שדרוג על פי הנוסח הלא חוקי המצומצם הנוכחי. על כך נרחיב בהמשך ונטען כי יש על פי התיקון לשדרג את מעמד העורר בנסיבותיו וכן יש לתקן את הנוהל כך שיתאם את הצהרות המשיב.

7. בעניינו אף לא דן המשיב בבקשה על ידי מנהל המרחב כי אם היא סורבה לראשונה על ידי הלשכה ובהמשך על ידי ראש הדסק. זאת בניגוד לנהל.

8. בעניינו ישנן נסיבות חריגות ביותר המצדיקות שקילת שדרוג המעמד של העורר בשלב זה, כאשר בקשתה הראשונה של אמו להסדרת מעמדו ראשיתה **בשנת 1992**, לפני למעלה מ-30 שנה והוא חסר כל מעמד אחר. כן יש להביא בחשבון את התארכות ההליכים בעניינו ואת התקופה הארוכה בה שהה כדין בישראל במסגרתם מכח צווי בית משפט, ורישיון ביקור, ותוך שעניינו נבחן שוב ושוב לאורך כל התקופה, בין היתר, בשורה ארוכה של שימועים, הערמת מסמכים ותצהירים.

9. בהיעדר מענה כה ממושך לערר הפנימי נוהג המשיב בניגוד לדין, ובאופן מהווה סתירה לחזקת התקינות המינהלית. התנהלות המשיב הינה בלתי סבירה באופן קיצוני.

ואלו טעמי הערר:

ב. רקע

10. יליד 12.2.78, הוא בנה של תושבת ישראל ואחיהם של עשרה אחים שגדלו איתו, חלקם מבוגרים ממנו, חלקם צעירים – תושבי ישראל. רק [REDACTED] חי את חייו כשהוא נטול מעמד בעולם כולו. מאז היה קטין חי [REDACTED] בישראל בקרב משפחתו הגרעינית – כפי שהוסבר והוכח פעם אחר פעם, ענין זה מעולם לא נסתר ואף הרשות השתכנעה בו. אף על פי כן, לאורך שנים ארוכות מנשוא, באצטלות שונות, סרבה רשות האוכלוסין להסדיר מעמדו.

11. כפי שפורט בהרחבה בערר הפנימי, אמו של העורר פנתה עבורו לרשות ובהמשך בשורה של בקשות והליכים משפטיים **שראשיתם משנת 1992**. במהלכם נרשמו כל אחיו חוץ ממנו.

הטעם לאי רישומו לא היה מניעה כלשהי או היעדר מרכז חיים שלו במובחן מאחיו, אלא שרשרת של טעויות שאינה בשליטתו. כך, בין היתר, תחילה איבד המשיב את הבקשה הראשונה משנת 1992, בהמשך השמיט עורך דין שטיפול בעניינה של המשפחה את שמו של העורר יחד עם שמם של מספר אחים נוספים, ומשום שהוריו אינם יודעים קרוא וכתוב הם לא היו ערים לכך, אלא כשהוכרעה הבקשה תוך החרגת חלק מהילדים. המשיב הסכים להשיב לטיפול את בקשת האחים שנשמטו ואישר אותה, אך באופן לא מוסבר שוב לא כלל את עניינו של העורר. כנראה שוב בטעות וכך נמשכה הסאגה על פני שנים והליכים כאשר בכל אותה עת העורר לא קיים באופן פורמלי, חסר מעמד, מופלה מכל אחיו ואחיותיו, כולל מי שלא נכללו בבקשה שהוגשה על פני זו שאיבד המשיב, ללא כל טעם המצדיק עוול זה.

12. רק במסגרת עע"מ 5124/12 ניתנה החלטה ליתן [REDACTED] רישיון לשיבת ארעי, שאיפשר לו לראשונה בחייו בגיל 40, להחזיק בתעודה מזהה, וברישיון לשיבת ארעי.
13. רישיון ישיבת הארעי לשנה ניתן [REDACTED] לאחר 25 שנה של התדפקות על דלתות הרשות, במסכת שהיא טרגדיה של טעויות, השפלה והפליה של העורר לעומת כל בני משפחתו ובהם עשרת אחיו.
14. כפי שנראה, במקרים דומים אחרים בסוגייה שהינה כה חריגה וקשה של חסרי מעמד, נקבעו הסדרים למתן מעמד של קבע.
15. גם בעניינו של העורר נקבע על ידי בית המשפט העליון בעע"מ 5124/12 בהחלטה מיום 7.5.15:

נראה לנו כי בסופו של יום ראוי שיימצא פתרון קבוע למערער, אך איננו מבקשים להקדים בשלב זה את המאוחר, קרי, את ההחלטה שתיתן לאחר שנה. אנו סבורים כי יש מקום לחידוש הבקשה לקראת דצמבר 2015, כך שתידון בהקדם האפשרי כדי לא להותיר את המערער בלא מעמד. אנו יוצאים מן ההנחה, כי הועדה הבינמשרדית תדון בלב פתוח במגמת פתרון יעיל. בשלב זה לא יורחק המערער מישראל. הודעה מטעם המשיבה תוגש עד סוף ינואר 2016. המערערים יוכלו להגיב תוך 15 יום לאחר מכן, ובעקבות זאת יוחלט באשר להמשך הטיפול. (ההדגשה לא במקור - ע.ל.)

דברים אלו נאמרו לפני למעלה מעשר שנים.

16. בהחלטה מיום 25.4.17 נאמר כדלהלן:

קראנו את תגובתה של באת כוח המערערים, שיש בה גם רכיב אנושי הקשור במיוחד בתולדותיו של המערער (צ"ל 1 - א"ר) ובנסיבותיו האישיות של המערער 1. נראה לנו כי יש טעם במידה רבה בדברים. אכן, הענקת א/5 לשנה הוא צעד גדול קדימה. שאלתנו היא – האם ניתן לקבוע מעתה, בהנחה של התנהגות נאותה של המערער 1 והיעדר סירכה פלילית או בטחונית, מתווה ולו למספר שנים להסדרת קבע של מעמדו? נודה אם גורמי המדינה יידרשו לכך תוך 30 יום, ואנא ללא הארכות, נוכח פרישת שניים מחברי ההרכב. עם קבלת ההודעה, שאנו מקוים שתהא משביעת רצון, וניתן יהיה לסיים את הטיפול בערעור.

17. ובפסק הדין מיום 28.5.17, נקבע:

הענקת א/5 היא פריצת דרך בתיק, והיא משדרגת את המערער 1 באופן משמעותי שכן א/5 משמעו כידוע – בין

השאר – זכויות של עבודה, ביטוח לאומי וביטוח בריאות. הדעת נותנת, בלא שניטע כל מסמרות, כי **נוכח ייחודיות תולדותיו של המערער** ו"הקלישות התקדימית" של הפרשה הנה, בנסיבות ייחודיות אלה, ככל שהתנהגות המערער במשך התקופה בה ניתן לו א/5, תהא ראויה, **יישקל בחיוב ההמשך, בחינת "המתחיל במצווה אומרים לו גמור.** (ההדגשה שלי – ע.ל.)

18. לאור דברי בית המשפט כמובא לעיל, לאור מצבו של העורר כחסר מעמד כל חייו, אשר בני משפחתו וכל זיקותיו לירושלים, ובחלוף למעלה מארבע שנים בהן הוא החזיק, אותה עת, במעמד ארעי ללא כל מניעה פלילית או ביטחונית במהלך תקופה זו או מעולם – התבקש ביום 14.12.20 להסדיר מעמדו הקבוע, וכפי שהוסדר בזמנו מעמדם של אחיו שהיו במצב זהה לשלו.

19. יצוין, כי עוד קודם לקבלת המעמד הארעי שהה העורר בישראל כדין **לאורך שנים ארוכות** מתוקף צו ביניים ורישיונות ביקור מסוג ב/1 וכי הבקשה המקורית של העותר הוגשה עוד בשנת 1992, **לפני למעלה מ-30 שנה**. הערעור מכוחו חזר בו המשיב מהחלטתו בדבר סירוב מתן המעמד ובמסגרתו ניתן לו מעמד ארעי הוא משנת 2012 לפני 13 שנה.

20. עוד יצוין, כי בית המשפט הכיר בנסיבותיו החריות והייחודיות של העורר, באופן ההולם אף הוא את הסמכות בנוהל לשדרוג מעמד.

21. העורר מחזיק ברישיון לישיבת ארעי אשר ניתן לו במסגרת עע"מ 5124/12 מאז שנת 2016. עוד קודם לכך החזיק ברישיונות מסוג ב/1, וכן החזיק בצו ביניים לאורך שנים בהן נבחנת בקשתו, שראשיתה בשנת 1992. הבקשה המקורית בעניינו היא כאמור, משנת 1992, לפני 33 שנה, והבקשה ההומניטארית שבסופו של יום הסירוב לה לא התקבל, הוגשה כבר ביום 13.2.2001 (מספר 94/01), לפני 24 שנה, (הבקשה הוגשה בעקבות ובמסגרת בג"ץ משנת 2000 בג"ץ 7148/00).

22. לעורר אין ארץ מוצא, אין לאן לחזור, אין מעמד בשום מקום אחר. בחלוף שנים ארוכות מאז החלה מסכת החתחתים להסדרת מעמדו, שכללה הליכים משפטיים רבים, וועדות ושימועים, מתבקש לסיים את המצב הפסול מנת חלקו של העורר ולהסדיר מעמדו כתושב קבע.

23. יצוין כי לאחרונה נישא העורר לתושבת ירושלים והשניים מתגוררים יחד בשכונת ראס אל עמוד. וכן כי לאחרונה מת באופן טראגי בתאונת דרכים אבי העורר, שהיה האדם הקרוב לו ביותר, אשר סייע לו להתמודד עם הביקרוקראטיה הקשה הכרוכה בחידוש ללא תוחלת של מעמדו הארעי.

24. נכון להיום מחזיק העורר ברישיון לישיבת ארעי אשר עומד בתוקף עד ליום 24.2.2026. (נספח ע/3)

ג. בקשה הומניטארית לשדרוג - המגעים מול המשיב

25. ביום 14.12.20 הגישו העוררים בקשה מפורטת לשדרוג מעמדו של העורר בשל נסיבותיו החריות המצדיקות זאת.

• ע/4 בקשת השדרוג ללא נספחים

26. ביום 13.1.21 ניתנה החלטה לאקונית של המשיב לדחות את בקשת העורר על הסף מהטעם שהוא לא עומד בסעיף נוהל 5.2.0022 על פיו נדרשות 10 שנים במעמד ארעי לצורך שדרוג –

ותוך התעלמות מהתחייבות המשיב בעת"מ 51212-10-19 **המרכז לסיוע לעולים ואח' נ' שר הפנים** (25.4.21) להפעיל שיקול דעת בנושא, בנסיבות חריגות המצדיקות זאת וכן למנות את הזמנים ממועד הסירוב שנהפך בהמשך עת ניתן מעמד ארעי ולא מהמועד השרירותי בו ניתן המעמד בפועל בעקבות הערות בית המשפט. סעיף י"ב לנוהל דאז, היום סעיף ט 7. ג., קבע כי ככלל יידון שדרוג לאחר עשר שנים ללא כבילת שיקול הדעת. לא רק זאת, כאמור בפסק הדין של מרכז הסיוע כי בשונה מנוסח הנוהל נסיבות שמצדיקות זאת ולא רק שינוי נסיבות יביאו לקיצור התקופה וכן נקבע בנוהל וכפי שצוטט לעיל כי ככל שתוגש בקשה קודם לכן היא תבחן בהינתן נסיבות חריגות המצדיקות זאת או שינוי נסיבות. בעת"מ 51212-10-19 **המרכז לסיוע משפטי לעולים ואח' נ. שר הפנים** (25.4.21) לעיל, נקבע כי ניתן יהיה לדון בשדרוג המעמד קודם בהינתן שינוי נסיבות או נסיבות חריגות ולא כתנאים מצטברים.

27. המשיב לא פעל על פי הנחיית הנוהל והפסיקה שעיגנה את התחייבותו שלו כאשר דחה על הסף את הבקשה תחילה ברמת הלשכה ובהמשך כפי שיפורט על ידי ראש הדסק.

28. כן מתעלמת החלטת המשיב מהפסק דינו של בית המשפט העליון בעע"מ 5124/12 וממכלול הנסיבות והדין ביחס למקרים של חסרי מעמד.

• 5/ע החלטת המשיב

29. ביום 1.2.21 הוגש ערר פנימי כנגד החלטה זו.

• 6/ע ערר מיום 1.2.21

30. בימים 21.3.21, 27.4.21, 18.5.21, 28.6.21, 29.7.21, נשלחו מכתבי תזכורת למשיב.

• 7/ע מכתבי התזכורת מימים 21.3.21 ועד 29.7.21

31. ביום 23.8.21 נשלח זימון לראיון, וביום 3.10.21 נערך לעורר ראיון והוגשו במסגרתו מסמכים בהתאם לבקשת המשיב.

• 8/ע הזימון לראיון

32. ביום 6.10.21 ביקשו העוררים לקבל את פרוטוקול הראיון וביום 8.11.21 התקבלה תשובת הגב' מלמד, בה היא סרבה להעביר את פרוטוקול הראיון עד להחלטה סופית.

• 9/ע מכתב העוררים מיום 6.10.21 ותשובת הגב' מלמד מיום 8.11.21

33. ביום 1.12.21 נשלח מכתב תזכורת נוסף, לאחריו ביום 2.12.21 התקבלה שיחת טלפון מצחי ממחלקת אשרות בלשכת המשיב, לפיה הבקשה בטיפול.

• 10/ע מכתב העוררים מיום 1.12.21

34. העוררים שלחו מכתבי תזכורת בימים 23.1.22, 22.2.22, 15.3.22, 22.5.22, 3.8.22, 4.9.22, 2.10.22, 2.11.22, 22.12.22, 30.1.23, 22.2.23, 29.3.23, 20.4.23 ו-18.5.23. במכתבים אלו התבקש הכרעה בערר הפנימי, אך כל תשובה לא התקבלה.

• 11/ע מכתבי התזכורת ושרשרת מיילים המעידה על שליחתם

35. משלא התקבלה הכרעה במשך שנתיים וארבעה חודשים נאלצו העוררים את ערר 2623-23 בגין היעדר הכרעה.

• 12/ע ערר 2623-23 ללא נספחיו

36. בעקבות הערר הודיע המשיב על השבת הבקשה לדיון. בעקבות התנגדות העוררים הותר בית הדין את הערר תלוי ועומד עד להכרעת המשיב, אשר הודיע לבסוף כי הוא עומד על החלטתו. (החלטת המשיב צורפה כנספח ע/1) לאחר בתום ההחלטה ניתנו לעוררים 21 יום להגשת ערר פנימי. (ההחלטה צורפה כנספח ע/1)

ע/13 החלטת ביניים של בית הדין מיום 12.12.23 בעקבות הודעת המשיב על החזרת הבקשה לטיפול כי הערר ישאר תלוי ועומד.

ע/14 הודעת המשיב לבית הדין מיום 25.12.23 אודות סירוב המשיב לערר הפנימי אליה צרף את החלטת הסירוב.

ע/15 פסק דין בדבר מחיקת הערר ובדבר הוצאות

37. ביום 16.1.24 הוגש הערר הפנימי. (הערר הפנימי צורף כנספח ע/2)

38. לאחר הגשת הערר שלחו העוררים שורה ארוכה של מכתבי תזכורת, עליהם כותבו בין היתר, ראש ענף אשרות, מנהלת הלשכה ושר הפנים.

ע/16 מכתבי התזכורת

39. עד היום בחלוף למעלה משנה וחצי לא נענה הערר הפנימי ועל כן מוגש ערר זה.

ד. הטיעון המשפטי

ד.1. סטייה מהוראות חוק לתיקון סדרי המינהל (החלטות והנמקות), תשי"ט-1958

40. סעיף 2(א) לחוק לתיקון סדרי המינהל מטיל על המשיב חובה ליתן החלטה עקב פנייה אליו תוך 45 ימים וככל שיש לו סיבה מבין הסיבות המנויות בסעיף 2(ב) לחוק סדרי המינהל המצדיקה עיכוב במתן החלטתו, חובתו של המשיב להודיע לפונה תוך 45 ימים את טעם העיכוב. זו לשון החוק:

2. (א) נתבקש עובד הציבור, בכתב, להשתמש בסמכות שניתנה לו על פי דין, יחליט בבקשה וישיב למבקש בכתב בהקדם, אך לא יאוחר מארבעים וחמישה ימים מיום קבלת הבקשה.

(ב) האמור בסעיף קטן (א) לא יחול –

(1) כשהענין נושא הבקשה טעון חקירה על פי דין;

(2) כשנקבע בדין מועד אחר למתן תשובה;

(3) כשהתברר, לאחר בדיקה, שהענין נושא הבקשה טעון בדיקה או דיון נוספים;

(4) כשקיימים לגבי הענין נושא הבקשה הסדרים שלפיהם המועד לדיון הוא מאוחר מהמועד האמור בסעיף קטן (א).

(ג) במקרים האמורים בסעיף קטן (ב) יודיע עובד הציבור למבקש, בכתב ובהקדם, אך לא יאוחר מארבעים וחמישה ימים מיום קבלת הבקשה, את הטעם מן הטעמים האמורים שעל פיו נמנע מהשיב במועד, ויביא הודעתו לידיעת הממונה עליו; היה הטעם אחד האמורים בפסקאות (2) או (4) לסעיף קטן (ב), תכלול ההודעה גם את המועד למתן התשובה או מועד הדיון, ואם היה הטעם האמור בפסקה (3) לסעיף קטן (ב) – תפרט אותו ההודעה במידת האפשר.

41. בהתעלמות המשיב מעררם הפנימי של העוררים מינואר 2024 (וזאת לאחר שנדרש ערר אי מענה בגין התעלמות קודמת בת שנתיים וראבעה חודשים), חרף השלמת מסמכים, ומשלוח של מכתבי תזכורת, סוטה המשיב באופן מפורש ומודע מהוראות חוק סדרי המינהל.

42. הדרישה כי רשויות המדינה יעמדו בכללי מינהל תקין היא מעקרונות היסוד של מדינה דמוקרטית המכבדת את שלטון החוק, שהרי האזרח במדינה שאינה מתנהלת על פי הסטנדרטים של מינהל תקין, חשוף לחלוטין להתנהלות שרירותית ובלתי סבירה של הרשויות.

43. התנהלות המשיב, אי הכרעה בערר הפנימי במשך למעלה משנה וחצי המתווספת על עיכוב קודם בן למעלה משנתיים והתעלמות מוחלטת מפניות העוררים, מהווה הפרה חמורה של כללי מינהל תקין.

44. חובה על הרשויות לפעול בהתאם לעקרון השירות, דהיינו, להפעיל שיקול דעת, להתייחס לפניות, ולתת תשובות, אם בחיוב ואם בשלילה ותוך זמן סביר. לעניין עקרון השירות, ראו דבריו של כב' הש' בעז אוקון בעת"מ 769/04 **אבו מיאלה אמינה נ' משרד הפנים** :

חובתו של בית המשפט היא לדאוג לעיגון עיקרון השירות, והכפפתן רשויות המדינה אליו. עיקרון זה מחייב את בית המשפט למנוע התמשכות מיותרת של הליכים על חשבונם של מקבלי השירות. עקרון זה מחייב גישה רצינית לפניות הפרט, מניעת התעמרות, הטמעת ערכי שוויון, ושירות זכויות יתר של בעלי כוח שלטוני או כוח אחר. זכויות הפרט אינן מסתיימות במתן הצהרות חגיגיות. זכויות הפרט הן חומר של יום יום. אם הזכויות לא יעמדו במבחן המעשה, הן יהפכו עד מהרה למטבעות שחוקים המוטלים הלך ושוב, תוך יצירת אשליה חולפת של כיבוד זכויות, המתפוגגות בשל מחסומים בירוקרטיים בלתי עבירים, המוצבים על כל צעד ושעל.

45. תוצאתה העגומה של התנהלות המשיב היא שבמקרים לא מעטים, הצטיידות בעורך דין והגשת עתירת-אי-מענה הם בבחינת צעד הכרחי לשם קבלת החלטה תוך פרק זמן סביר. בענייננו נאלץ העורר לנקוט בצעד זה בשנית ולאחר יכובים מפליגים בטיפול בעניינו עוד משנות ה-90, עליהם עמדו העוררים בשורה ארוכה של הליכים משפטיים.

46. מעבר לפגיעה בעוררים דכאן, הרי שהתנהלות המשיב זו פוגעת פגיעה קשה גם באינטרס הכללי, שכן אי-מתן מענה והעדר טיפול פרטני על ידי המשיב גורמים להצפת הערכאות בעררים ועתירות ולבזבוז זמנם היקר של בית הדין, בית המשפט הנכבד, של הלשכה המשפטית, של פרקליטות המדינה ושל כל המעורבים בדבר. הכל, כמובן, על חשבון הכיס הציבורי וזמנם של מתדיינים אחרים שתיקיהם מתעכבים בפני הערכאות.

47. במספר פסקי דין של בית המשפט לעניינים מנהליים, ניתן לראות התייחסות שיפוטית מחמירה לסוגיה זו. ראו הדברים הנכוחים אשר נקבעו בעת"מ 754/04 **מיסון בדוי נ' מנהל הלשכה האזורית למנהל האוכלוסין ואח'** :

כתוצאה מסדרי מינהל פגומים, כמתואר לעיל, הנזקקים להחלטת המשיב ניזוקים, ובית המשפט לעניינים מנהליים במחוז ירושלים "מוצף" בעתירות מדי יום ביומו. כל שופטי בית המשפט לעניינים מנהליים וכן פרקליטים, פקידי עזר, קלדניות ואנשי מזכירות הן בפרקליטות והן בבית משפט נאלצים להקדיש זמן רב לטיפול בעתירות אלה. הטיפול המסורבל והמתיש בנושא, בלשכת המשיב במזרח העיר, גורר עבודה מיותרת ורבה לפרקליטות ולבית המשפט וזמן יקר ומשאבים רבים במערכות אלה מבוזבזים לריק.

48. ראו גם דבריו של כב' השופט בעז אוקון ב**פרשת אבו מיאלה** :

אין מדובר בדוגמא בודדת. זוהי דוגמא נוספת לדרך ההילוך של המשיבים. המשיבים אינם עושים את מלאכתם. הארכות מועד משמשות מנוף לבקשות נוספות להארכות מועד. כאשר מוגשת עתירה מתחילה משיכת חבל בין המשיבים לבין בית המשפט, כאשר המשיבים הופכים את בית המשפט לסניף משנה שלהם: דלפק קבלה ומזכירות גם יחד. אילו היה מדובר בהטלת עומס עבודה על בית המשפט, ניתן היה לעבור על מחדלים אלה בלא כלום. ניתן לחשוב גם שיש דגמים מוצלחים יותר מאשר שיעבוד פרקליטות מחוז לטפול בבקשות המופנות אל משרד הפנים, והפיכתה לסדרנית עבודה של משרד זה. אולם, בפועל המשיבים מכבידים על העותרים, גורמים להם להוצאות מיותרות בעניינים של מה בכך, ומשאירים את ענייניהם תלויים ועומדים בלא מענה ממשי וענייני.

49. כן ראו דברי בית המשפט בעת"מ 1237/04 **הודא אבו זהריה נ' שר הפנים** :

לצערי, אין זה המקרה היחיד לדרך התנהלות זו מצד המשיב. בית המשפט חזר והעיר במספר החלטות ופסקי דין כי הטיפול של המשיב אינו תואם כללי מינהל תקינים וראויים. לא למותר לציין את בובוז הזמן השיפוטי שנגרם כתוצאה מכך, על חשבון זמנם של מתדיינים אחרים הממתנינים לשמיעת עניינם בבית המשפט.

50. כך גם במקרה הנדון שעניינו בהתעלמות הרשות מערר העוררים.

51. כמובן שבסטייתו מהוראות חוק סדרי המינהל, מכללי מינהל תקין ומעקרון השירות, לוקה התנהלות המשיב בחוסר סבירות קיצונית (ראו בג"ץ 910/86 **רס"ן (מיל.) יהודה רסלר נ' שר הביטחון**).

3.ד. הזכות החוקתית לחיי משפחה והמחויבות לחסרי מעמד

52. הזכות לחיי משפחה הוכרה כזכות חוקתית על חוקית, המעוגנת בחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו (ראו למשל: בג"ץ 7052/03 **עדאלה – המרכז המשפטי לזכויות המיעוט הערבי בישראל נ' שר הפנים**, (14.5.06); בג"ץ 466/07 **גלאון ואח' נ' שר הפנים** (11.1.12)).

53. על אמות המידה לשדרוג וכן פרק הזמן, אשר לאחריו לא יהיה סביר להוסיף ולהותיר אדם במעמד ארעי, ובפרט כאשר מדובר על חסרי מעמד, ראו למשל, עת"מ 13072-02-12 **סלאימה נ' שר הפנים** (5.1.14), ערר 1011-14 **אנואר ראזם נ' משרד הפנים** (23.7.15), עמ"ן 59068-01-17 **מ"י נ' להב** (28.5.17), ערר 1172-17 **רומרו מוסקרה נ' משרד הפנים** (6.11.17), ערר 5652-17 **קיסלבה נ' משרד הפנים** (12.9.18), עמ"ן 57025-01-18 **אלכסייב נ' משרד הפנים** (החלטה מיום 5.7.18). וראו עוד, ערר 2802-18 **אלעיסאוי נ' משרד הפנים** (29.10.18), פסקה 15, ערר 1500-17 **פוקורובה נ' משרד הפנים** (29.7.18), פסקה 15, ערר 1577-14 **מקרקסי נ' משרד הפנים** (14.2.16), פסקה 18.

54. בתי המשפט לרוב הורו על שקילת מתן מעמד של קבע במישור ההומניטארי לאחר שנתיים במעמד ארעי ובכפוף להיעדר מניעה פלילית וביטחונית והמשך קיום מרכז חיים בישראל. ראו בהקשר זה, למשל עניין, **ראזם, עסילה, רומרו מוסקרה וסלאימה**, לעיל.

55. מתוך הכרה בינלאומית בחשיבותה העליונה של הנתינות להגשמת זכויות הפרט, להגנה עליו בזירה הבינלאומית ולכבודו של האדם, הפכה הזכות לנתינות ליכוד יסוד. סעיף 15(1) להכרזה האוניברסלית בדבר זכויות האדם (1948) קובע מפורשות, כי כל אדם זכאי לאזרחות.

56. בסעיף 24(2) לאמנה הבינלאומית בדבר זכויות אזרחיות ומדיניות, 1966, שאושרה ע"י

ישראל ביום 18 באוגוסט 1991 ונכנסה לתוקף לגבי ישראל ביום 3 בינואר, 1992, נקבע כי:

כל ילד ירשם מייד לאחר לידתו ויישא שם.

57. החובה לרישום הילד, אם כן, היא חובת הרשות. חובה זו אינה מותנית בשיתוף הפעולה של ההורים.

58. המשפט הבינלאומי קובע, כי יש להסדיר ולשפר את מעמדם של מחוסרי האזרחות. כך בסעיף 27 לאמנה בדבר מעמדם של מחוסרי אזרחות, כתב אמנה 213, מיום 28 אוקטובר 1954 (שנחתמה על ידי ישראל ביום 1 באוקטובר 1954), הוצהר כי:

המדינות המתקשרות יוציאו תעודות זהות לכל מחוסר-אזרחות שבשטחן, ושאינן בידו תעודת נסיעה בעלת תוקף. (הדגשה שלי ע.ל.)

עוד התחייבה המדינה בסעיף 32 לאמנה כי:

המדינות המתקשרות יקלו במידת האפשר, על מיזוגם והתאזרחותם של מחוסרי אזרחות. בייחוד יעשו את כל המאמצים על מנת להחיש את הליכי ההתאזרחות ולהפחית, כמידת האפשר, את ההיטלים וההוצאות הכרוכים בהליכים אלה.

על פי סעיף 12 לאמנה:

מעמדו האישי של מחוסר אזרחות יוסדר על ידי חוק ארץ-מושבו, או אם אין לו מקום-מושב, על ידי חוק ארץ-מגוריו.

59. בסעיף 1 לאמנה בדבר מעמדם של מחוסרי אזרחות מוגדר מחוסר אזרחות לאמור:

אדם שאינו נחשב לאזרח על-ידי שום מדינה מכוח החוק הנוהג בה.

60. בהמשך מוגדר על מי לא תחול האמנה. שם בסעיף קטן (3) נקבע כי:

[האמנה לא תחול] על אנשים שלגביהם יש נימוקים רציניים לסבור כי: - ביצעו פשע נגד השלום, פשע-מלחמה, או פשע נגד האנושות, כפי שהוגדר במסמכים הבין-לאומיים שנערכו לקביעת הוראות לגבי פושעים אלה; ביצעו פשע רציני בלתי-מדיני מחוץ לתחומי ארץ מושבם לפני שקיבלו רשות להיכנס אליה; הם אשמים במעשים הנוגדים את מטרותיו ועקרונותיו של האו"ם.

האמור לעיל מלמדנו, כי דרושים מעשים העולים בגדר פשעים כנגד האנושות, לשם שלילה מאדם את אשר זכאי לו כל בן אנוש – נתינות.

61. בסירובו למתן מעמד קבוע בישראל לעורר פוגע המשיב גם בחירויות הבסיסיות ביותר עליהן התחייבה ישראל להגן כאשר חתמה ואשררה את האמנה הבינלאומית בדבר זכויות כלכליות, חברתיות ותרבותיות, שאושרה ע"י ישראל ביום 3 באוקטובר 1991. ראו סעיפים 6, 9 ו-12 לאמנה.

62. כמו כן, מפר המשיב את התחייבויותיו בהתאם לאמנה הבינלאומית בדבר זכויות אזרחיות ומדיניות (סעיף 63 לעיל).

63. על פי סעיף 16 לאמנה:

לכל אדם יש הזכות, כי יכירו בו, בכל מקום שהוא, כאישיות בפני החוק.

64. על פי סעיף 26 לאמנה :

כל בני אנוש שווים בפני החוק וזכאים, בלא כל הפליה, להגנה שווה מטעם החוק. לעניין זה יאסור החוק כל הפליה ויבטיח לכל בני אנוש הגנה שווה ויעילה בפני כל הפליה, במיוחד מטעמי גזע, צבע, מין, לשון, דת, דעה מדינית או דעה אחרת, מוצא לאומי או חברתי, רכוש, ייחוס או מעמד אחר.

65. כך בסעיף 9(1) לאמנה :

לכל אדם שמורה הזכות לחירות אישית ולביטחון אישי. לא יהיה אדם נתון במעצר או במאסר שרירותיים. לא תשלל חירותו של אדם אלא מטעמים ובהתאם להליכים שנקבעו בחוק.

66. ברוח ההכרה הבינלאומית בזכות לנתינות ובחשיבותה, הוכרה גם בישראל הזכות לנתינות כזכות יסוד. המשיב מתעלם ומפר את התחייבויותיו הבינלאומיות והופך את הצהרות המדינה - שניתנו עת נחתמו האמנות וברוב המקרים אף אושרו ונכנסו לתוקף בישראל - להבטחות ריקות מתוכן.

67. העורר חיי בישראל מילדות לצד כל בני משפחתו. וודאי שבהיעדר מעמד יציב נפגעת זכות בני המשפחה לחיי משפחה נורמטיבים עם בן משפחתם, כאשר במשך שנים נותר העורר חסר מעמד בעולם, אדם על תנאי. הדברים נטולי הגיון ופשר שעה שאין מקום אליו ניתן לגרש את העורר ואין מקום בו יוכל לחיות זולת בביתו שבירושלים.

ד.4. הבקשה נדחתה על הסף בניגוד לדין

68. להשלמת התמונה נזכיר, כי הבקשה נדחתה על הסף (פעמיים) ולא עלידי הגורם המוסמך לכך בניגוד לדין וללא הפעלת שיקול דעת חרף הצהרות המשיב בפני בית המשפט אשר עוגנו בפסק דין לפיהם ניתן יהיה לשקול שדרוג מעמד גם לפני חלוף התקופה ואף יהיה על המשיב לעשות כן בנסיבות המצדיקות זאת. בעת"מ 51212-10-19 **המרכז לסיוע לעולים ואח' נ' שר הפנים** (25.4.21), נקבע ביחס למניית הזמנים :

בטרם סיום יובהר, כי בנוסף לאמור בהודעת המשיבים שלאחריה תוקן הנוהל ההומניטרי, נמסרו במהלך הדיון בעתירה הצהרות מטעם המשיבים. אין ספק כי כל ההצהרות הללו מחייבות את המשיבים, לרבות ההצהרה לפיה: **"במצב שהתקבל פסק דין שהחלטה של הוועדה לא הייתה סבירה, (ש)משך התקופה ייחשב לפי הנוהל מיום דחיית הבקשה על ידי הוועדה" (עמ' 4 ש' 25-23)**, וכן ההצהרה לפיה: **"בסעיף 58 לתשובה שלנו התייחסנו ואמרנו שהמונח נסיבות חריגות ושינוי נסיבות שבנוהל צריך להיקרא כנסיבות חריגות ו/או שינוי נסיבות" (עמ' 4 ש' 30-31).**

69. העורר הגיש את בקשתו למתן מעמד ארעי שנים לפני אישורה, בשנת 1992 על פי המוקד ובשנת 2008 על פי המאוחר. היות ועל מועד מתן המעמד להימנות ממועד הסירוב, אשר בסופו של יום המשיב לא עמד עליו, הרי שיש לראות בעורר כמי ששוהה בישראל זמן רב **הרבה יותר מעשר שנים** – כך על פי קביעה מפורשת וחלוטה בפסק הדין לעיל. נוסף על כך, נסיבותיו של העורר כחסר מעמד בעולם, אשר חי בישראל מילדות, בהיותו בן לתושבת קבע, אשר כל בני משפחתו, קבלו תושבות ואין מקום אליו ניתן לגרשו – וכאשר עניינו נבחן משנת 1992 !!! במשך למעלה מ-30 שנה ללא כל מניעה אי פעם – הינן נסיבות קצה חריגות ואנושיות המצדיקות שדרוג המעמד.

ה. סיכום

70. בעניינו ישנן נסיבות חריגות ביותר המצדיקות שדרוג המעמד של העורר בשלב זה, כאשר בקשתה הראשונה של אמו להסדרת מעמדו ראשיתה **בשנת 1992**, לפני למעלה מ-30 שנה והוא חסר כל מעמד אחר.
71. אף עד פי כן דחה המשיב את בקשתו על הסף, בניגוד לדין וכעת הינו משתהה שוב לאורך זמן מופלג בהכרעה בערר הפנימי.
72. מחדל זה יש להסיר ללא עיכוב נוסף.
73. יש להורות למשיב להכריע בבקשת העורר באופן בו מעמדו ישודרג למעמד של קבע.
74. כן יש להורות למשיב לתקן את נוהל 5.2.0022 כך שיתאם את התחייבותו בעת"מ-51212-10-19 **המרכז לסיוע משפטי לעולים ואח' נ. שר הפנים** (25.4.21) וכמבוקש ברישא של ערר זה וכמוסבר ומעוגן במפורש בפסק הדין.
75. כן יש להשית על המשיב הוצאות משפט ושכר טרחת עורכי דין באופן אשר יביע תרעומת על התנהלותו המנוגדת לדין במסגרתה הוא מרשה לעצמו להתעלם מהערר לאורך למעלה משנה וחצי ולא להכריע בו. ונזכיר כי זהו הערר השני המוגש בשנתיים האחרונות בגין היעדר הכרעה. ערר קודם הוגש אף הוא בגין היעדר הכרעה של שנתיים וארבעה חודשים.
76. מן הדין ומן הצדק אפוא לדון בערר במהירות ולקבלו.

תאריך: 22.7.25

עדי לוסיגמן, ע"ד
מ.ר. 29189
ב"כ העוררים